

ĎÁBLÍK

Elektronický zpravodaj pro členy a přátele Cally • Číslo 223 • Vychází 28. července 2022

Milí čtenáři,

v Česku jsme zažili v minulých dnech řadu tropických dnů, ale teploty kolem třiceti stupňů celsia jsou ještě chládkem oproti čtyřicítkám, které drtily západ Evropy a dokonce Velkou Británii, kde přepsaly mnohé teplotní rekordy. A takové Portugalsko naměřilo 47 stupňů, což je již k nepřežití. Však také úmrtí zejména starších lidí, za které přímo mohou vysoké teploty, jdou do tisíců.

Horké dny tu byly vždy. V tuzemsku se někdy do poloviny osmdesátých let počet tropických dnů pohyboval na průměru pěti za rok. Dnes? Už dosahuje třinácti. Podle klimatologických modelů pro Česko k tomu mělo v souvislosti se změnou klimatu dojít někdy v polovině století. Jsme tedy o třicet let dřív! Co se děje? Mimo očekávané rostoucí teploty je již několik let rozhozený systém tzv. tryskového proudění. To do našich poloh přinášelo obvyklý systém tlakových výší a níží. Patrně s výrazným oteplením v oblasti Arktidy jsou tyto vzduchové řeky daleko více meandrující a dokáží se zastavit na místě. To znamená dlouhé období neobvykle studeného počasí nebo naopak vedra. Tedy i situace těchto dnů.

V červnu jsme cestovali po jižní Francii a zastavili jsme se také na pobřeží Atlantiku u nejvyšší evropské duny Dune du Pilat a pozorovali z ní zdánlivě nekonečné zelené moře borových lesů, které mají bránit postupu písku. Dva červencové týdny tu zuřil velký lesní požár, který pohltil tisíce hektarů těchto lesů a dlouho se ho nedařilo v důsledku vedra a suchého větru dostat pod kontrolu. Je to zvláštní pocit pozorovat na videích a fotografiích, jak plameny šlehají z míst, kde jsme zažili tolik pěkného a spálily i kemp, kterým nám tu byl útočištěm. Požáry a ještě větší však zuří i na jiných místech Francie, ve Španělsku, v Itálii, v Řecku nebo v Chorvatsku. Od víkendu pak hoří už i v Národním parku České Švýcarsko a plameny spolýkaly první domy. Pach požáru je možné cítit v Praze i leckde jinde. Pohne to s českým skepticismem ohledně potřeby aktivních kroků ke snížení emisí skleníkových plynů? Přichází totiž žhavá budoucnost, na níž se bude jen obtížně adaptovat.

Pochopili to, byť po svém, i provozovatelé francouzských atomových reaktorů, které využívají k chlazení velkých řek. Prakticky každým rokem byla řada z nich vypínána, aby nedocházelo k přehřívání toků s fatálními dopady do života v nich. Tristní stav francouzského jaderného průmyslu vedl letos v červenci k vydání výjimek u čtyř elektráren, které tak mohly nad limity ohřívát již tak dost teplé řeky. Nyní jaderný průmysl hovoří o změně limitů, aby věc nemusel řešit každé jaro a léto. Životní prostředí tak má ustoupit zájmům jaderného průmyslu.

Edvard Sequens

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

Síkela ve stopách Havlíčka	str. 3
Dvacet tůní pro biologickou rozmanitost ...	str. 8-9
Pozvánky na akce	str. 21-23

Navzdory hlasování Evropského parlamentu jádro nepatří mezi udržitelné technologie v taxonomii EU

Evropští poslanci 6. července [většinou hlasů nepodpořili](#) námitku vůči zařazení jaderné energetiky mezi přechodné udržitelné environmentální technologie v rámci taxonomie Evropské unie, která má napomoci k plnění evropských klimatických cílů. S [návrhem](#) v přenesené pravomoci přišla v únoru tohoto roku Evropská komise, Evropský parlament může ale takovéto normy zamítnout. Pod tlakem Česka, Francie, ale i dalších zemí a také vzhledem k agresí Ruska vůči Ukrajině a dopadům na dostupnost plynu se dnešní rozhodování stalo silně politickým. Zamítnutá námitka argumentovala, že jaderná energetika i zemní plyn nesplňují kritéria, která jsou k zařazení pro jednotlivé technologie a činnosti do zmíněné taxonomie stanovena.

Jaderná energetika je sice nízkoemisní technologií, ale jsou s ní spojeny další dopady, které jsou v rozporu s kritériem „nezpůsobení podstatné újmy žádnému z environmentálních cílů“ a proto ji Evropská komise do taxonomie environmentálně udržitelných technologií v první fázi vůbec nezařadila. Ke stejnému názoru dospěla na začátku letošního roku Platforma pro udržitelné financování jako poradní orgán Evropské komise a nově pak v červnu i klíčové výbory Evropského parlamentu pro hospodářství a pro životní prostředí. Mezi argumenty proti patří zejména:

- Existující riziko jaderné havárie s dramatickými následky pro životní prostředí a lidské zdraví.
- Jaderné elektrárny vyžadují velmi velké množství vody pro svůj provoz, zejména chlazení. Snížená dostupnost chladicí vody, která je také důvodem pro omezení výkonu plánovaného nového reaktoru v Dukovanech, vede v zahraničí periodicky ke snížení nebo dokonce přerušování výroby elektřiny v posledních letech, přičemž klimatická změna přinese v Evropě ještě více sucha.
- Těžba uranu způsobuje výrazné znečištění životního prostředí. Mezivládní panel pro změnu klimatu (IPCC) uvedl, že dopady těžby a zpracování uranu jsou srovnatelné s uhlím. Sanace uranových dolů v řadě zemí světa je stále nevyřešeným problémem. Těžba a upracování uranové rudy po sobě zanechaly škody velkého rozsahu i v České republice, která byla nucena na jejich sanaci od roku 1989 vynaložit přibližně 50 miliard korun a dalších 60 miliard ještě vydá.
- Navzdory desítkám let vývoje jaderného odvětví zůstává problematická otázka nakládání s vyhořelým jaderným palivem a dalšími vysoko radioaktivními odpady, které zůstanou nebezpečné pro biosféru po další statisíce let. Hledání místa pro hlubinné úložiště v České republice se potýká s nesouhlasem dotčených obcí pro zásadní dopady do životů jejich obyvatel a rizika pro podzemní vody.
- Jaderná energetika je spojena s nebezpečím šíření jaderných materiálů zneužitelných pro jaderné zbraně prostřednictvím civilních jaderných programů.

Edvard Sequens, energetický konzultant sdružení Calla, řekl: „*Jaderná energetika nepatří mezi technologie, které by měly být zařazeny mezi environmentálně udržitelné, protože nesplňuje kritéria, která k tomu*

Evropská komise stanovila. Viděli jsme ale, pod jakým politickým tlakem se evropské poslankyně a poslanci ocitli ze strany jaderných zemí včetně České republiky. Grenwashing tak nakonec zvítězil.“

„Nezařazení jaderné energetiky do taxonomie udržitelných technologií by neznamenal zákaz jaderné energetiky, jak je někdy v tuzemsku účelově interpretováno. Jaderné reaktory by ale například nemohly čerpat veřejné finance určené na skutečně ekologicky příznivá opatření.“

Tisková zpráva Cally

Síkela ve stopách Havlíčka: stálý výbor pro nové reaktory

Vláda má na programu svého příštího jednání 27. července aktualizaci Statutu Stálého výboru pro výstavbu nových jaderných zdrojů v ČR. Má tak dojít k obnovení práce výboru, jehož předsedou již nově nebude premiér, ale ministr průmyslu a obchodu. Ministr Jozef Síkela v nastavení priorit v energetice prakticky navazuje na svého předchůdce v úřadu Karla Havlíčka, neboť i nadále chybí podobný koordinační orgán pro řešení energetické krize a celkové transformace sektoru. Podobně jako v minulosti se ministerstvo průmyslu staví k transparentnosti informací o chystaném novém reaktoru v Dukovanech. Informace z jednání výboru mají být nadále neveřejné. Úřad také odmítá zveřejnit ekonomické podklady týkající se přípravy výstavby nových jaderných reaktorů, které již dříve přijal stálý výbor.

Potýkáme se s aktuální energetickou krizí v důsledku ruské agrese vůči Ukrajině, současně začínáme čelit rostoucím dopadům globálního klimatického rozvratu. Řešení je společné – co nejrychlejší ukončení spalování fosilních paliv. K tomu potřebujeme transformovat celou energetiku i hospodářství napříč jednotlivými sektory. Pomoci nám může také chystaný [evropský balík opatření REPowerEU](#) i již dříve navržená evropská ekologická transformace cestou konkrétních opatření [v balíčku „Fit for 55“](#).

Česká státní správa je však dlouhodobě zatížená úzce rezortními přístupy, proto dobře fungující mezirezortní orgán se zastoupením politických parlamentních stran a příslušným mandátem by mohl být nástrojem, jak potřebné změny realizovat. Obnovení práce Stálého výboru pro výstavbu nových jaderných zdrojů usvědčuje nového ministra z pokračování orientace jen na úzký segment rozvoje jaderné energetiky.

Podle návrhu aktualizace Statutu Stálého výboru pro výstavbu nových jaderných zdrojů v ČR má být zachováno ustanovení (článek 5, odstavec 5): „Výstupy výboru jsou považovány za nové a doporučující informace pro přípravu rozhodnutí vlády“. To umožní ministerstvu i nadále odmítat zpřístupnění informací podle zákona č. 106/99 o svobodném přístupu k informacím.

Prioritní zaměření ministerstva průmyslu na nový jaderný reaktor v Dukovanech, který by mohl být spuštěn nejdříve v roce 2040, nám nezajistí naši energetickou nezávislost na agresivním Rusku a ani nám nepomůže v klimatické krizi. Jde zároveň o ekonomicky i bezpečnostně problematické řešení. Potřebujeme realističtější plán zajišťující využití dostupných potenciálů obnovitelných zdrojů energie, zateplování budov nebo energeticky efektivních technologií.

Edvard Sequens

Netransparentní příprava nového reaktoru v Dukovanech pokračuje

Ministr průmyslu a obchodu Jozef Síkela potvrdil rozhodnutí svého úřadu utajit podklady týkající se přípravy výstavby nových jaderných reaktorů v Česku, o které opakovaně požádala Calla – Sdružení pro záchranu prostředí. Městský soud v Praze přitom již jednou [rozhodl](#), že odmítnutí zpřístupnění těchto požadovaných dokumentů bylo nezákonné. Urputná snaha ministerstva skrýt informace cestou porušování zákona o svobodném přístupu k informacím nahrává spekulacím o nesmyslně podhodnocených ekonomických předpokladech, na základě kterých o novém reaktoru v Dukovanech rozhodla Babišova vláda.

Jde o dokumenty - *Analýza investorských modelů výstavby nového jaderného zdroje a Postup přípravy a realizace nových jaderných zdrojů v lokalitách Dukovany a Temelín*. Byly součástí podkladů pro jednání vlády z 8. července 2019, která rozhodla a vybrala konkrétní model přípravy jaderného zdroje. Tím ztratilo smysl formální odmítání poskytnout oba dokumenty z důvodu „nové informace, která vznikla při přípravě rozhodnutí povinného subjektu“. Ministerstvo nyní kreativně tvrdí, že k finálnímu rozhodnutí vlády dojde až v roce 2029, kdy by měla začít stavba nového reaktoru.

Skutečným důvodem jednání ministerstva průmyslu je skrýt rizika dopadů investice do nového reaktoru na peněženky daňových poplatníků a spotřebitelů elektřiny, protože je známo, s jak nereálnými předpoklady o investičních nákladech nebo době stavby představitelé vlády ovlivňovali veřejné mínění. Odhad nákladů na výstavbu (bez finančních nákladů) na úrovni 4500 - 5000 €/kW je nesmyslný. Projekty, které staví [EDF](#) nebo [Westinghouse](#), se již dostaly na dvojnásobnou úroveň přesahující 9 000 €/kW.

Nečekali jsme, že i po volbách se budeme na ministerstvu průmyslu setkávat s takovou mírou netransparentnosti a odmítáním poskytnout informace, které by měly být veřejné. U stavby nového jaderného reaktoru, která bude největší v moderních dějinách Česka a má svůj korupční potenciál, by plná otevřenost měla být prioritou.

Edvard Sequens

Vládní priority pro předsednictví EU: klima jako přívěšek energetické bezpečnosti

V polovině června [zveřejněné české priority](#) pro předsednictví v Radě EU staví proti sobě agendu snižování emisí a energetické bezpečnosti. Vláda staví do popředí krátkodobý cíl zbavení se závislosti na ruských fosilních palivech. V této souvislosti se chce české předsednictví zaměřit primárně na balík REPowerEU připravený v reakci na únorový útok Ruska na Ukrajinu. Prioritizuje z něj ale rozvoj fosilní infrastruktury, zatímco řešení, která už jsou připravena v rámci legislativních návrhů, jako je posilování obnovitelných zdrojů a úspor energie, ponechává až na druhém místě. Při důrazu na urgenci energetické krize pak působí zcela paradoxně snaha nabídnout jako bezpečnostní a klimatické řešení i jadernou energetiku.

Klimatickou legislativu Fit for 55 sice dokument zmiňuje, uvádí ale, že prioritou českého předsednictví bude hlavně odchod od ruských fosilních paliv. Klimatická agenda je přitom s energetickou bezpečností nedílně propojena. Za nedělitelné je považuje i [Zelená dohoda pro Evropu](#).

Kromě podpory jaderné energie vyplývá z textu i silná podpora využití vodíku a rozvoje vodíkové infrastruktury. Využití vodíku pro snížení fosilní závislosti je ale podmíněno významným nárůstem kapacity obnovitelných zdrojů energie, bez nichž by byl vodík pouze zprostředkovatelem dalších emisí.

Co ve formulaci českých priorit vítáme, je zmínka o nutné implementaci doprovodných sociálních opatření spojených s podporou energetických úspor v domácnostech. S nimi ale počítá i projednávaný balíček Fit for 55 v rámci Sociálně klimatického fondu. Pozitivně lze hodnotit i záměr napomoci urychlenému přechodu k obnovitelným zdrojům energie, zvyšování energetické účinnosti nebo snižování emisí z dopravy.

Štěpán Vizi z Centra pro dopravu a energetiku: *„Evropa čelí v současnosti několika krizím zároveň a české předsednictví bude v jejich řešení hrát klíčovou roli. Válka na Ukrajině jasně ukázala, jak zranitelná je Evropa závislá na fosilních palivech. České předsednictví by se nemělo zaměřovat jen na krátkodobá řešení jako je diverzifikace dovozu plynu. Dosáhnout energetické bezpečnosti bez transformace energetiky totiž není možné. Vláda by se proto měla aktivně zasazovat o ambiciózní klimatickou a energetickou politiku, která může pomoci nejen snížit závislost na Rusku, ale také zmírnit dopady energetické chudoby i klimatické krize.“*

Anna Kárníková z Hnutí DUHA: *„Zatímco budování nové plynové a vodíkové infrastruktury se věnují vládní priority v několika odstavcích, pro problém, který pálí Čechy i Evropany právě teď, tedy vysoké ceny a vysoká spotřeba fosilních paliv, nepřichází s řešeními nad rámec už navržené legislativy. České předsednictví musí přijít s novými iniciativami, které zrychlí a zpřístupní úspory energie a obnovitelné zdroje pro každou domácnost a s navýšením financování pro nejpotřebnější i mimo navržený Sociálně klimatický fond.“*

Jitka Martínková z Klimatické koalice: *„Z rámování klimatické agendy primárně tématem energetické bezpečnosti je patrná česká liknavost vůči ambiciózním klimatickým cílům EU. Ačkoli energetická bezpečnost a řešení klimatické krize jdou ruku v ruce, text prohlášení je staví do určité míry proti sobě. Česká vláda tak, ještě před začátkem předsednictví, vytváří štěpící linii tam, kde zatím panovala shoda.“*

Miriam Macurová z Greenpeace: *„Česká vláda během svého předsednictví v Radě EU v kontextu současných krizí nesmí opomíjet dlouhodobá řešení a vize na úkor krátkodobých řešení jako uvedla ve svých prioritách. Energetická tranzice je součástí řešení, které v dlouhodobém horizontu přispívá nejen k řešení klimatické krize, ale také k posílení evropské energetické bezpečnosti. Stejný pohled má česká vláda i na opatření v balíčku Fit for 55, ve kterém se rozhodla zaměřit výlučně na krátkodobá opatření, jakým je využívání jádra, bez širší vize uhlíkové neutrality. V evropském kontextu je důležité, aby Česká republika jako předsednická země byla pro unii příkladem, jak je v dokumentu vícekrát zmíněno.“*

Jiří Dlouhý ze Společnosti pro trvale udržitelný život: *„Prosazování materiální a energetické účinnosti spolu s úsporami energií musí být v současné situaci hlavním tématem pro energetickou bezpečnost EU. Nákladné dovozy CNG a dalších fosilních paliv ze zámoří jsou dlouhodobě neudržitelné.“*

Tiskový komentář Greenpeace, Klimatické koalice, Hnutí DUHA, Centra pro dopravu a energetiku a Společnosti pro trvale udržitelný život

EU2022.CZ

Promarněná šance. Ekologické organizace kritizují mizivé investice do biodiverzity z Národního plánu obnovy

Na méně než jedno procento odhadují experti z konzorcia ekologických organizací investice do biodiverzity z Národních plánů obnovy v devíti středo- a východoevropských zemích. Přestože evropský nástroj pro obnovu a odolnost měl být především “zelený”, v některých zemích jsou z něj financovány přírodě škodlivé projekty. Jinde jde spíše o konkrétní nastavení dotací, které navzdory proklamacím či dobrým úmyslům nevedou k posílení biodiverzity.

V čerstvě vydané zprávě to konstatuje skupina ekologických organizací v čele s CEE Bankwatch Network a Euronatur,

kteřá poslední rok a půl sledovala proces navrhování, schvalování a čerpání Nástroje pro obnovu a odolnost Evropské unie ve středo- a východoevropských zemích. Předmětem kritiky je také zásada “Nepůsobit významnou škodu”, která je podle Unie dostatečnou zárukou vhodnosti investic - její aplikace je ale v mnoha případech nedůsledná nebo nejasná. Zpráva si dále všímá toho, že plány obnovy vznikaly často zcela bez účasti veřejnosti a v některých zemích nejsou dosud informace o plánovaných investicích veřejně dostupné.

Hnutí DUHA sleduje a připomínkuje tvorbu českého Národního plánu obnovy od samého počátku a prosadilo ve spolupráci s dalšími organizacemi důležité investice do přírody a ochrany klimatu. Patří sem mimo jiné krajinná opatření na zadržování vody nebo péče o zvláště chráněná území.

Český národní plán obsahuje také důležitou investici do obnovy lesů zasažených kůrovcovou kalamitou. Z evropských fondů má být uvolněno 8,5 miliardy na výsadbu nových, vůči změně klimatu odolnějších lesů. Jak ale ukazuje naše analýza, dotační podmínky v nové výzvě ve skutečnosti nejsou nastaveny dost ambiciózně, aby deklarovaný cíl naplnily. Vlastník lesa například obdrží dotaci už při použití jedné zpevňující či meliorační dřeviny. Podmínky dotace neobsahují povinnost využít při obnově holin alespoň ná část plochy tzv. přípravné dřeviny (bříza, jeřáb, osika ad.), které by pomohly regenerovat holosečí zničené půdě a vedly by k vytvoření věkově rozrůzněného lesa. Podmínky dotací také neumožňují vlastníkům požádat o prodloužení lhůty k zalesnění, aby mohli využít přirozené zmlazení. Lhůta pro přirozené zmlazení je příliš krátká, takže vlastník, který si není jist, že podmínky splní, raději zvolí variantu jednorázového umělého zalesnění holin, které povede k vytvoření stejnověkových porostů. Dalším problémem je novela vyhlášky, která sice snižuje množství povinně vysazených sazenic na hektar, toto snížení ale opět není dostatečně ambiciózní, aby vedlo k prostorové pestrosti nově vznikajících lesů.

Mezinárodní zpráva dále upozorňuje na nebezpečné investice do budování nádrží, přečerpávacích stanic, přehrad, průplavů a kanálů a k renovaci zregulovaných říčních úseků v Maďarsku, Polsku nebo Chorvatsku, které ohrožují cenné lokality Natura 2000. Zmiňuje také nedostatečnou ochranu lesů v Rumunsku nebo další problematrické investice do lesů ve Slovinsku a Estonsku. V některých případech nemají plánované projekty dostatečné hodnocení environmentálních dopadů.

„Dotace na adaptaci lesů na klimatickou změnu jsou bezpochyby správným krokem a ekologové i lesníci po nich již dlouho volají. Ministerstvo zemědělství ale stanovilo podmínky pro žadatele, které nemotivují k sázení skutečně druhově, prostorově a věkově různorodých lesů,“ říká Jaromír Bláha z Hnutí DUHA.

Tisková zpráva Hnutí DUHA (redakčně upraveno)

Nový zákon EU zajistí obnovu poničených ekosystémů. Profitovat z něj bude příroda i člověk

Evropská komise dnes po několika odkladech zveřejnila očekávaný zákon o obnově přírody (Nature Restoration Law). Jedná se o zásadní milník v ochraně přírody, první svého druhu. Zákon prostřednictvím závazných cílů v zemích EU zajistí obnovu poničených ekosystémů, jako jsou rašeliniště, řeky, mokřady či lesy. Ty jsou životně důležité jak pro biologickou rozmanitost a zmírnění a přizpůsobení se změně klimatu, tak pro člověka. Česká společnost ornitologická (ČSO) a WWF střední a východní Evropa (WWF-CEE) vítají zveřejnění zákona a jsou připravené maximálně pomoci Ministerstvu životního prostředí ČR s procesem i následnou implementací. Zároveň k tématu zákona o obnově přírody připravují na říjen mezinárodní konferenci v Praze.

Zákon o obnově přírody je první svého druhu na světě. „Je to poprvé, co se někde obnova přírody stává zákonnou povinností. Ochrana přírody je potřebná, ale není dostačující k zachování přírodní rozmanitosti. Je potřeba obnovovat narušené ekosystémy a vrátit přírodu zpět,“ podotýká ředitel ČSO Zdeněk Vermouzek.

Zákon o obnově přírody je prioritní záležitostí Ministerstva životního prostředí pro předsednictví ČR v radě EU, které odstartuje 1. července a bude trvat do konce roku. ČSO a WWF-CEE jsou připravené maximálně pomoci s procesem i následnou implementací zákona o obnově přírody.

ČSO má s obnovou přírody dlouholeté zkušenosti díky správě ptačích parků. „Od roku 2008 u Jaroměře vykupujeme pozemky, které vracíme přírodě. Postupně a systematicky obnovujeme mokřadní ekosystém pastvou koní a praturů, strháváním drnu, kosením a kácením. A výsledky se dostávají. Počet ptačích druhů pozorovaných v ptačím parku Josefovské louky každoročně narůstá – aktuálně je to 190. Mezi nimi je i mnoho vzácných a ohrožených druhů. Je potěšitelné, že v ptačím parku pravidelně vyvádějí mláďata cílové druhy čejka chocholatá, bekasina otavní, kulík říční, čírka modrá, chřástal vodní či chřástal kropenatý. A také vodouš rudonohý, pro kterého jsou Josefovské louky jediným hnízdištěm ve východních Čechách. Díky obnově přírody se v ptačím parku také mnohonásobně zvýšil počet žab a čolků, daří se i ohroženým druhům rostlin,“ říká Vermouzek.

Zákon o obnově přírody je zásadní pro řešení vzájemně propojených krizí klimatu a biodiverzity a přinese velké výhody pro přírodu, zmírňování dopadu klimatické změny a adaptaci na ni, dlouhodobou potravinovou bezpečnost, lidské zdraví a blahobyt a také pro ekonomiku. Z obnovených ekosystémů bude

profitovat nejenom příroda a živočichové, ale také lidé. „Obnova přírody pomůže vytvářet příjemné klima ve městech, zajistí vodu ve studnách, zpívající ptáky nad hlavou, dostatek opylovačů pro hospodářské i divoké rostliny a celkově vrátí život do dnešních chudých lesů a polí, která často spíš připomínají poušť. Díky obnově přírody se všem bude žít lépe,“ říká Lenka Fryčová, zástupkyně WWF v České republice.

o obnově přírody obsahuje také novelu Směrnice o udržitelném používání pesticidů, jejímž hlavním cílem je snížení množství používaných pesticidů o 50 %. „Omezení pesticidů je důležitý krok k oživení zemědělské krajiny včetně jejich ptačích obyvatel. Negativní dopady pesticidů na ptáky jsou zdokumentované a dlouhodobě známé. U některých druhů bylo prokázáno, že právě zvýšená aplikace pesticidů má dopad na úbytek jejich početnosti. Např. kuřata koroptve polní živící se bezobratlými, kteří se vyvíjejí na polních plevlech, musí při aplikaci herbicidů vynaložit více energie při získávání potravy a dochází k větším ztrátám. Podobně v případě strnada lučního, strnada obecného či vrabce polního. Těmto a mnohým dalším omezení pesticidů velmi prospěje,“ vysvětluje Václav Zámečník, zemědělský specialista ČSO.

Zákon o obnově přírody a novela Směrnice o udržitelném používání pesticidů mají potenciál stát se nositeli změny pro přírodu, klima a zdraví lidí.

Tisková zpráva ČSO (redakčně upraveno a kráceno)

Dvacet tůň pro biologickou rozmanitost v jihočeských pískovnách

Během posledních dvanácti let Calla vytvořila či obnovila už dvacet tůň v různých jihočeských pískovnách. Tyto drobné vodní nádrže hostí řadu ohrožených druhů živočichů, kteří v naší krajině často nenacházejí vhodné podmínky pro život.

Calla se dlouhodobě věnuje ochraně přírodovědně cenných pískoven v jižních Čechách, mimo jiné i vytváření či obnově tůň. Výhodou tůň v pískovnách je nižší obsah živin ve vodě, což vyhovuje celé řadě ohrožených druhů, zejména vodnímu hmyzu a obojživelníkům. Úbytek těchto živočichů v naší krajině je

způsoben např. zánikem mnoha drobných vodních ploch, intenzifikací chovu ryb v rybnících, regulacemi vodních toků nebo šířením nepůvodních druhů.

„Bereme naše projekty v pískovnách jako příležitost k ochraně ohrožených druhů naší fauny. Tůň však nestačí pouze vytvořit, ale je třeba je dále sledovat a dlouhodobě se o ně starat. Pokud je totiž ponecháme pouze přírodním procesům, dostává se do nich listí a další materiál, který je postupně zaplní. Z takové tůně postupně mizí většina ohrožených druhů. Proto je důležité čas od času tůně obnovit nebo vedle vytvořit nové, případně v jejich okolí vyřezávat náletové dřeviny,“ vysvětluje Jiří Řehounek, který se v Calle věnuje ochraně přírody a obnově těžebních prostorů.

Předloni pro Callu vypracoval entomolog Vojtěch Kolář (Biologické centrum AV ČR & Přírodovědecká fakulta JU) studii o oživení tůní v jihočeských pískovnách. Mimo jiné byla zaměřená i na lokality, o něž se stará Calla. Vyplynulo z nich, že tůně opravdu hostí velké množství druhů, včetně těch ohrožených a vzácných. V některých pískovnách třeba společně žijí všechny tři druhy jihočeských čolků, tedy čolek velký, obecný i horský. Účelem studie bylo také naplánovat další péči o tůně v pískovnách.

„Od doby vypracování studie nám v pískovnách přibyly tři tůně – jedna v Pískovně Třebeč nedaleko Borovan a naposledy dvě tůně v Pískovně Ledenice na konci loňského roku. Letos je postupně objíždíme a sledujeme, jaké druhy se do nich zatím stihly nastěhovat. Mám radost, že nové tůně mají letos dostatek vody a mohou proto vodním živočichům nabídnout nový domov,“ říká Jiří Řehounek.

Vytváření a obnova tůní probíhají jednak díky různým grantovým programům, jednak i díky příspěvkům řady drobných dárců, kteří Calle na ochranu přírodovědně cenných pískoven přispívají. Pokud také uvažujete o příspěvku cíleném konkrétně na ochranu přírodovědně cenných pískoven, můžete využít účet 3202800544/0600 a variabilní symbol 222.

Tisková zpráva Cally

Rozkvetlé trávníky v Českých Budějovicích ve znamení novinek

Některé českobudějovické trávníky opět krásně rozkvetají. Díky spolupráci neformální skupiny občanů s magistrátem nebo firmami vznikly i letos návrhy na změnu jejich sečení, která má podpořit biologickou rozmanitost ve městě.

Fanouškové kvetoucích a bzučících trávníků se mohou těšit jak na dlouhodobě rozkvetající plochy kolem Výstaviště nebo na sídlištích Máj a Vltava a několik nových ploch. Letošní novinkou by se mohl stát kvetoucí „pás“ napříč sídlištěm Máj, který by propojil Branišovský les a bývalý tankodrom. V praxi půjde spíše o několik méně intenzivně sečených plošek, které jsou vybrané tak, aby nebyly navzájem příliš vzdálené a umožnily postupné přelétávání hmyzu.

„Právě v těchto dnech probíhá další kolo entomologického monitoringu

všech kvetoucích trávníků ve městě, takže nás můžete potkat se sítkami přímo v parcích a v ulicích. Sledujeme vybrané hmyzí skupiny, především denní motýly, samotářské včely a býložravé brouky. Výsledky z prvních let ukazují, že méně intenzivní sečení trávníků se prakticky okamžitě projevuje na zvýšení počtu druhů i jedinců u všech sledovaných skupin," říká entomolog Jiří Řehounek z Cally, který má monitoring na starosti.

„Kvetoucí trávniky plní ve městě mnoho důležitých funkcí. Brání nadměrnému vysoušení půdy v obdobích letního sucha, v létě zmírňují městské klima, zachycují prach nebo poskytují prostředí pro mnoho živočišných druhů. Změnou pohledu na městské trávniky tak vlastně v lokálním měřítku reagujeme na dvě globální výzvy – úbytek biologické rozmanitosti a klimatickou krizi," vypočítává Lenka Štěrbová, která se v Ústavu výzkumu globální změny AV ČR věnuje lučním ekosystémům a pomáhá českobudějovickému magistrátu s výběrem lokalit i plány mozaikového sečení kvetoucích trávníků.

V Českých Budějovicích vznikla v roce 2018 neformální skupina občanů různých profesí, která si vytkla za cíl vyhledávat vhodné plochy a jednat s magistrátem o úpravách jejich sečení. První extenzivněji sečené kvetoucí trávniky vznikly v Českých Budějovicích o rok později a jejich počet se každoročně zvyšuje. Neformální skupina občanů vytvořila také facebookový profil „Rozkvetlé trávniky v ČB“, kde jsou zveřejňovány aktuality a zajímavosti z českobudějovických trávníků.

Tisková zpráva Cally

Spolky nesouhlasí s výstavbou rekreačního satelitu v Kovářově

V polovině července skončila lhůta pro připomínkování dokumentace EIA pro „Rekreační park Kovářov“ u Lipna. Jihočeské spolky chránící přírodu a krajinu s výstavbou tohoto nového satelitu nesouhlasí.

Spolky Lipensko pro život, Šumava Ne Na Prodej a Calla zaslaly krajskému úřadu nesouhlasná vyjádření a řadu připomínek k projektu v Kovářově. Podle jejich názoru je již další výstavba na levém břehu lipenské nádrže neúnosná a

ohrožuje nejen přírodu a krajinu, ale v důsledku i udržitelný turistický ruch na Lipensku. Svůj nesouhlas k umístování dalších projektů rekreačních resortů v okolí Frymburku dalo jasně najevo i 14 % místních trvale žijících občanů svým podpisem petice „Za záchranu jihočeského moře a okolní krajiny“.

„Nový rekreační satelit u Kovářova ukrojí další kus dosud nezastavěné krajiny v okolí Lipna. Jeho vliv na zabor zemědělské půdy, krajinný ráz, biologickou rozmanitost, zvláště chráněné druhy živočichů nebo kvalitu vody v Lipně bude negativní, jak ostatně přiznává i samotná dokumentace EIA. Každý další kus zabetonované krajiny na Lipensku jen zvyšuje zátěž pro přírodu a životní prostředí a ubírá místní krajině na kráse. Právě kvůli krásné krajině však lidé Lipensko navštěvují," říká Jiří Řehounek z Cally.

„Všechny plánované záměry na levém břehu Lipna, a že jich není málo, znamenají také další zhoršování kvality vody v lipenské nádrži. Odborníci už nyní hodnotí ekologický potenciál Lipna jako „zničený“. Ani nové čistírny odpadních vod nemohou znečištění Lipna zabránit, protože si neporadí s fosforem. A právě fosfor je prvkem, který zásadně zhoršuje vodu v Lipně," vysvětluje Pavla Setnicková ze spolku Lipensko pro život.

Spolky proto navrhují, aby krajský úřad vydal k záměru „Rekreační park Kovářov“ negativní stanovisko.

Tisková zpráva jihočeských spolků (redakčně upraveno)

Další informace:

Petice za záchranu „jihočeského moře“ a okolní krajiny (elektronická verze) -

https://www.petice.com/za_zachranu_jihoceskeho_more

Web spolku Lipensko pro život – <https://www.lipenskoprozivot.cz>

ČSO letos eviduje už 32 ptáků zabitých traviči

Česká společnost ornitologická (ČSO) od začátku roku eviduje 32 otrávených ptáků. Většinou jde o dravce. Více než polovina počtu obětí jsou káně lesní, traviči mají na svědomí také orla mořského, motáka pochopa, jestřába lesního a 10 krkavců velkých. Na vině je ve většině případů jed karbofuran, jehož držení je v celé Evropské unii od roku 2008 zakázané pro přílišnou jedovatost, dříve se používal jako pesticid. Karbofuran je smrtelný i při malé dávce, a to i pro člověka. Psovodka ČSO Klára Hlubocká vyhledává se speciálně vycvičenými psy v terénu otrávené návnady a jejich oběti a podklady předává policii.

Psí jednotka ČSO napomohla k objasnění případu traviče, který dlouhodobě trávil na Břeclavsku dravce a další volně žijící živočichy. „První nalezenou obětí byl v dubnu 2021 luňák červený, jehož polohu prozradila vysílačka. Společně s pracovníky AOPK a CHKO Pálava jsme v okolí našli pozůstatky z dalších dvou luňáků červených, dvě mrtvé lišky a zbytky z holuba. Na podzim 2021 místní obyvatelé

našli na cestě v obci několik mrtvých holubů a letos na konci dubna našel pracovník CHKO Pálava na stejném místě mrtvou kunu. Já jsem pak na místě dohledala ještě další dvě kuny a pozůstatky ze dvou lišek,“ popsala psovodka Hlubocká.

Jak nálezy přibývaly, policisté postupně zužovali okruh možných podezřelých, kteří by měli důvod dravce trávit. Jako nejpravděpodobnější pachatel se jim jevil starší muž se zálibou v myslivosti a chovu holubů. „Na konci května nás kriminalisté požádali o asistenci při domovní prohlídce u podezřelého. Našli jsme nádobu s karbofuranem, injekční stříkačky a plato od vajec, do kterých muž vpichoval jed,“ popsala Hlubocká. Muž se pod tíhou důkazů přiznal a vyslechl si obvinění z několika trestných činů. Za přechovávání omamné a psychotropní látky, týrání zvířat a neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy mu hrozí až šest let ve vězení.

Od roku 2017, kdy existuje terénní psí jednotka, ČSO zdokumentovala a předala policii 115 případů, jejichž oběti se stalo 526 zvířat. Přesto, že existuje velké množství případů a jejich počet se v průběhu času nesnižuje, v Česku byl prozatím za trávení volně žijících zvířat odsouzen pouze jeden člověk. V roce 2021 soud vyměřil rybníkáři podmíněný trest 2,5 roku odnětí svobody s odkladem na 3,5 roku za otrávení orlů mořských a krkavců velkých u Mečichova na Strakonicku v roce 2019.

„Jménem dravých ptáků a všech přátel přírody děkuji policii za odvedenou práci na případu traviče z Břeclavska. Druhý obviněný travič během dvou let ukazuje, že časy beztrestnosti těchto brutálních činů skončily. Česko se snad s definitivní platností zařadilo mezi státy, které si svého přírodního bohatství skutečně váží,“ říká ředitel ČSO Zdeněk Vermouzek.

Karbofuran, který traviči nejčastěji používají, je velmi silný jed, který hned po požití ochromí nervovou soustavu a zvíře umírá za plného vědomí v bolestech a křečích. Při tom nemůže dýchat, roztahuje křídla a zatíná pařáty. *„Jedná se o mimořádně krutý způsob usmrcení a návnady pohozené v přírodě jsou nebezpečím pro vše živé, od ptáků, přes lišky, kuny, ale například i pro psy na vycházce,“* upozorňuje Hlubocká.

Dva psi Kláry Hlubocké – Chesapeake Bay retrívři Victory a Irbis – jsou speciálně vycvičení, aby psovodce nález pouze označili a nijak se u něj nezdržovali, aby nevdechli jedovaté výpary. Každý výjezd je pro ně velkým rizikem, o čemž se letos v dubnu přesvědčil Victory. *„Na Zlínsku jsme prohledávali ohradu s ovce, vedle které se našlo šest mrtvých krkavců a jedna káně. V ohradě jsme dohledali další dva krkavce a Victory ještě označil hromadu hlíny, pod kterou byla louže tekutiny, do které šlápl. Asi za dvacet minut se začal třást a nebyl schopný pracovat. Jela jsem s ním okamžitě na veterinu, kde jej prohlédli a podali léky. Případ jsem konzultovala s toxikoložkou, která mi potvrdila, že se jednalo o první příznaky otravy karbofuranem, která byla našťastí velmi slabá. Došlo ke vstřebání jen malého množství přes kůži na pacce,“* říká Hlubocká.

Psí jednotka ČSO letos předala policii už 12 případů s 50 zvířecími oběťmi (32 ptáků a 18 savců): 19 kání lesních, 11 lišek obecných, 10 krkavců velkých, 3 kuny skalní, 3 psi domácí, 1 jestřáb lesní, 1 orel mořský, 1 moták pochop, 1 vydra říční.

Karbofuran zabíjí až čtyři živočichy v řadě, lze tak nalézt zvířata, která se otrávil pozřením části jiného otráveného živočicha. *„Letos v březnu na Pelhřimovsku někdo otrávil vydra. Z té se následně otrávil čtyři káně, přičemž jednu z nich jsme našli přímo ve vodě, jak u ní ochrnutí po otravě nastalo velmi rychle. Podobně to bylo na Žďársku, kde přímo na otráveném krkavci ležela káně,“* popisuje Hlubocká, která je v Česku jedinou specialistkou na vyhledávání otrávených návnad a jejich obětí.

Reálný počet otrav je vyšší než případy zaznamenané ČSO. *„Na celou republiku máme pouze jednu psovodku. Aby se podařilo dopadnout další traviče, je potřeba i pomoc veřejnosti. V případě nálezu podezřelých uhynulých ptáků může veřejnost pomoci ohlášením. Pokud k trávení dojde v našem okolí a máme informace, které by mohly k usvědčení traviče pomoci, podejme svědectví. A pomoci lze také jasným postojem v rodině i mezi přáteli, že trávení je naprosto neakceptovatelné. Nejbližší rodina a přátelé traviče totiž často o jeho počínání vědí. V takovém případě zkrátka není možné trávení jen tiše tolerovat,“* upozorňuje Vermouzek.

Tisková zpráva ČSO

Lidské stavby, lov a změna klimatu jsou příčinou obrovského úbytku stěhovavých ptáků

Tažných ptáků celosvětově ubývá v důsledku toho, jak lidé během posledních desetiletí pozměnili krajinu. Nový výzkum Východoanglické univerzity (UEA), portugalských univerzit v Portu a v Lisabonu a České společnosti ornitologické (ČSO) podrobně zmapoval jednotlivé příčiny ohrožení stěhovavých druhů ptáků.

Studie ukazuje, že k největšímu poklesu populace dochází u druhů, které migrují do oblastí s větším množstvím člověkem vystavěné infrastruktury – silnic, budov, elektrického vedení, větrných turbín – a také s vyšší hustotou lidské populace a intenzitou lovu. Na dlouhodobém úbytku se podílí i degradace biotopů a změna klimatu. Tým výzkumníků doufá, že jeho práce pomůže zjistit, kam nejlépe zaměřit ochranné úsilí.

James Gilroy z Fakulty životního prostředí UEA řekl: „Víme, že stěhovavých ptáků ubývá více než stálých druhů, ale dosud nebylo jasné proč. Chtěli jsme proto zjistit, v jaké fázi životního cyklu jsou tažní ptáci nejvíce vystaveni vlivům lidské činnosti.“

Výzkumný tým identifikoval šestnáct člověkem způsobených příčin ohrožení stěhovavých ptáků, včetně infrastruktury způsobující rušení ptáků a nárazy, přeměny přírodních stanovišť na lidmi využívané plochy a změny klimatu. Díky satelitnímu snímkování mohli výzkumníci zmapovat každou z šestnácti hrozeb v Evropě, Africe a západní Asii. Vytvořili také vůbec první velkoplošnou mapu loveckého tlaku na území celé studované oblasti.

Na základě rozsáhlých datových souborů bylo zkoumáno celkem 103 druhů stěhovavých ptáků, včetně mnoha rychle ubývajících druhů, jako je hrdlička divoká a kukačka obecná. Autoři studie vypočítali „stupeň ohrožení“ pro faktory, jako je ztráta stanovišť a změna klimatu, a to v celém areálu výskytu studovaných druhů, jak v hnízdních oblastech, tak i na tahových cestách a na zimovištích. Poté zkoumali vztahy mezi stupněm ohrožení a trendy ptačích populací za období let 1985 až 2018 vypočítaných na základě údajů Celoevropského monitoringu běžných druhů ptáků (PECBMS), projektu Evropské rady pro sčítání ptáků (EBCC), který od roku 2002 koordinuje ČSO.

Claire Buchanová z biologické fakulty UEA uvedla: „Zjistili jsme, že člověkem způsobené změny krajiny v oblastech rozšíření ptáků v Evropě, Africe a západní Asii jsou u více než stovky afroeurasijských stěhovavých ptáků spjaty s poklesem jejich početnosti. Když mluvíme o přeměně krajiny, máme na mysli silnice, budovy, elektrické vedení, větrné turbíny – cokoli, co v krajině není přirozeně.“

Ukazuje se, že ptáky nejvíce ohrožují takové příčiny, které je zabíjejí přímo – například vlet do větrné turbíny, náraz do prosklené budovy, zásah elektrickým proudem na elektrickém vedení, srážka s vozidly nebo lov. „Jsou-li ptáci těmto hrozbám vystaveni na zimovištích, odráží se to pak i v poklesu hnízdních populací daných druhů,“ upozorňuje Alena Klvaňová, vedoucí projektu PECBMS a vedoucí oddělení mezinárodního monitoringu a výzkumu v ČSO.

Aldina Francová z Fakulty životního prostředí UEA dodává: „Naše zjištění jsou důležitá, protože díky nim vidíme, kde jsou ubývajících druhů během tahu nejvíce ovlivňovány lidmi. Určení míst, na nichž jsou ptáci těmto hrozbám nejvíce vystaveni, by nám mohlo pomoci cíleně zaměřit opatření k jejich ochraně.“

Tisková zpráva ČSO (redakčně upraveno)

Populace kriticky ohrožené perlorodky říční se na Šumavě navýší o tisíce

Perlorodka je naším nejdéle žijícím zvířetem a přesto má na kahánku. Namísto čistých řek s lososy a pstruhy jí zbylo k životu jen několik říček v pohraničí v jižních Čechách. Potřebuje ke svému životu totiž nejen přírodní řeky s čistým okolím ale i vodu čistější než je pitná. Poslední takovou řekou u nás je Teplá Vltava v Národním parku Šumava. Dočkají se poslední přestárlé více jak stoleté perlorodky další mladé generace?

Kriticky ohrožené perlorodce říční se na Šumavě po několika desetiletích blýská na lepší časy. V rámci projektu „Posílení a ochrana populace perlorodky říční v NP Šumava (2017 – 2022)“, který je zaměřený zejména na posilování populace perlorodky, sledování kvality prostředí a výběr vhodných míst pro výsadky, se během pěti let navýší populace tohoto vzácného mlže o zhruba 5000 jedinců, kteří budou schopni dožít se reprodukce.

„Perlorodka říční je sladkovodní druh mlže, který se v České republice vyskytuje hlavně v Blanici, Malši, nebo sporadicky v Teplé Vltavě na Šumavě. Její nároky na kvalitu prostředí jsou vysoké, rozmnožování velmi složité a úspěšnost toho, že se perlorodka dožije svých až 140 let, je velice malá – dospělosti se dožijí přinejlepším jen asi dvě procenta z celé generace,“ seznamuje

s perlorodkou říční Eva Zelenková, hydrobioložka Správy NP Šumava.

Perlorodka říční se pod drobnohled odborníků na Šumavě dostala už v osmdesátých letech minulého století. Početnost perlorodek na Blanici, nejzachovalejší lokalitě v České republice, se tehdy odhadovala až na 115 tisíc kusů. Dále byly prováděny průzkumy, které odhalily pouze roztroušený výskyt perlorodky v Teplé Vltavě. Následně, v roce 1990, byl do Vltavy přemístěn zbytek vymírající populace z Křemžského potoka. V současnosti je odhadován celkový počet jedinců ve Vltavě na zhruba 1500 kusů a v Blanici se jejich počet snížil na necelých deset tisíc. Na obou řekách se Správa NP Šumava různými opatřeními snaží populaci perlorodky posilovat.

„Perlorodka je velmi zajímavý živočich, jehož život je úzce spojen s pstruhem obecným. Vývoj perlorodky po oplození začíná v zárodečném vaku matky, kde v létě zrají v bezpečí mezi jejími lasturami oplozená vajíčka. Ke konci léta samička začne vyvrhovat ven tisíce vylíhlých larev zvaných glochidia. Vypadají jako miniaturní past na medvěda.“ popisuje vývoj perlorodky říční David Pithart vedoucí projektu a hydrobiolog a pokračuje. *„Tyto larvy se vznášejí několik hodin v říční vodě, a když je náhodou vdechne pstruh okamžitě se mu přicvaknou na žábry. Když se to povede jedné z tisíce, může mluvit o štěstí! Zapouzdřené na žábkách zůstanou do začátku příštího léta a pěkně se tam vykrmí. Když jsou dozrálé, tak se pustí a padají na dno řeky, do kterého se zahrabávají a pak už žijí pode dnem, kde se, ačkoli mají jen půl milimetru, dokáží aktivně pohybovat. A to pomocí svalnaté nohy, připomínající spíše jazyk. V tomto prostředí žijí 10 až 15 let a pomalu rostou. Tato fáze je pro život perlorodky nejkritičtější a úspěšně ji dokončí tak jedna ze sta. Naštěstí dospělá perlorodka ročně vypouští statisíce mikroskopických glochidií.“*

Správa Národního parku Šumava se dlouhodobě snaží ochránit a posílit populaci perlorodky ve Vltavě a to díky několika konkrétním projektům. V roce 1997 proběhla stabilizace protrženého meandru a vyhlášení chráněných rybích oblastí. Rok poté bylo vysazeno 830 odchovaných juvenilních perlorodek o velikosti 1–4 cm. V letech 1999 až 2003 bylo prováděno řízené invadování („nakažení“) pstruhů perlorodčími larvami a jejich vypuštění do řeky a to v počtu až 100 ryb ročně.

„Asi nejviditelnějším opatřením ochrany biotopu perlorodky byla regulace vodáckého využití řeky. V roce 2005 byly stanoveny první limity a od roku 2010 byl zaveden systém splouvání Teplé Vltavy, jenž má jasná pravidla. To ale není zdaleka vše. Dále Správa NP revitalizovala v minulosti narovnané a zahloubené přítoky Vltavy – potoky Hučina, Jedlový a Žlebský, čímž došlo k podpoře přirozeného

rozmnožování pstruhů. Mnoho obcí z vlastní iniciativy vybudovalo v povodí Vltavy velmi účinné nové čističky odpadních vod. Vznikla výzkumná stanice v obci Dobrá a jsou realizovány další projekty. Všechny mají za úkol ochránit řeku s unikátně čistou vodou a výjimečným společenstvem rostlinných a živočišných druhů, které navíc kraluje perlorodka,“ informuje mluvčí Správy NP Šumava Jan Dvořák.

V současnosti je Teplá Vltava v úseku od Soumarského Mostu až po Lipno územím, s významným výskytem perlorodky a úsek mezi Soumarským mostem a ústím Volarského potoka je z pohledu vhodnosti říčního prostředí považován dokonce za nejcennější v České republice.

„Jsou zde stovky perlorodek. Vltava je dnes jedinou řekou v České republice, která dokáže poskytnout potravu i těm nejmladším stadiím perlorodek, má výhodu, že většina potravy pochází přímo z řeky, z takzvaných podvodních luk. Proto je Vltava vhodným prostředím pro polopřirozený odchov a posilování populace tohoto živočicha. Je tudíž řekou, která snad i do budoucna má šanci stát se významnou lokalitou pro záchranu druhu u nás i v Evropě,“ vysvětluje Eva Zelenková.

„Aby byl umělý odchov úspěšný, je potřeba mu věnovat hodně pozornosti a trpělivosti. Probíhá to tak, že se shromážděné perlorodky po vypnutí z žaber hostitele umístí do odchovných klíček a umístí se na vhodné místo do řeky – pak se musí minimálně jednou za 14 dní proplachovat a odstraňovat usazeniny. Jednou za rok se počítají a měří přírůstky, nejdřív po třech – lépe po pěti letech, kdy už je přirozená úmrtnost perlorodek malá, se vypustí do řeky na několik pečlivě vybraných míst s prokysličeným dnem. Nejlépe je jednoduše přidáme na stabilní místo k přežívajícím perlorodčím mohykánům,“ doplňuje s úsměvem.

Od loňska jsou vypouštěny perlorodky pocházejících z odchovů z minulých let (2010–2017), cca 1000 jedinců každý rok, a to postupně, na různá, pečlivě vybraná místa. Pozitivní je výsledek monitoringu loni vypuštěných perlorodek, který ukazuje, že se perlorodkám na vybraných místech líbí a v poměrně hojném množství tam úspěšně přežily zimu i epizody s vysokými průtoky vody. Další tisíce perlorodek budou dále podobným způsobem vypouštěny do Teplé Vltavy minimálně do roku 2026.

Tisková zpráva Správy NP Šumava

MALÝ OPRAVNÍK BIOLOGICKÝCH OMYLŮ

Neviditelné mikroorganismy

Proč se mikroorganismy jmenují mikroorganismy? Inu proto, že jsou mikroskopické, takže na jejich pozorování potřebujete mikroskop. Nebo ne?

S tou velikostí už to není tak jednoduché, jak se ještě před nedávnem zdálo. Ano, učili jsem se ve škole, že optickým mikroskopem uvidíme bakterie. Možná si vzpomenete, jak je v senném nálevu pojídali (fagocytovali ☺) nálevníci. Na mnohem menší viry jste potřebovali mikroskop elektronový, ačkoli dnes už je umíme díky novým trikům pozorovat i tím optickým.

Tohle přehledné velikostní rozdělení však vzalo za své. Nejprve byly v roce 2003 objeveny tzv. obří viry, na něž optický mikroskop stačí. Velikostí a dokonce i počtem genů směle trhnou malé bakterie. A v roce 2009 našli vědci na Guadeloupu bakterii dlouhou celé dva centimetry a tedy v pohodě pozorovatelnou pouhým okem. Karibik se tedy může pochlubit největším mikroorganismem na světě.

Jiří Řehounek

7 principů pro skutečně spravedlivou transformaci

7 principů pro skutečně spravedlivou transformaci: rámeček pro tvorbu politik a analýza dosavadního procesu transformace v České republice.

Klimatická a ekologická krize je tady a její dopady můžeme pozorovat již dnes i v České republice. Narůstající teploty a jejich důsledky - jako stále častější extrémní počasí a z něj plynoucí narůstající ekonomická a společenská nestabilita - ohrožují bezpečí a kvalitu života nás všech i budoucích generací. S jejím řešením si nemůžeme dovolit otálet. Zásadní je, aby se velké změny, které nás čekají - jako útlum těžby a spalování uhlí a dalších fosilních paliv - udály s ohledem nejen k planetě, ale i k lidem.

Proto česká společnost potřebuje spravedlivou transformaci: tedy takovou proměnu ekonomiky směrem k udržitelnosti, která bude brát do úvahy hlas a potřeby všech a bude uskutečněna v zájmu kvality života běžných lidí, nikoli na jejich úkor. Tuto proměnu bychom přitom neměli chápat úzce pouze jako otázku rozdělení jednoho evropského fondu, nýbrž jako součást širšího problému vytváření ekonomiky schopné naplňovat lidské potřeby v mezích naší planety.

Jak toho dosáhnout? Čtěte: <https://klimatickakoalice.cz/images/2022/06/30/Principy-pro-spravedlivou-transformaci.pdf>

Podle Re-set

Politici ve vedení Třebíče se bojí jiných názorů na obchvat

Město Třebíč jako vydavatel Třebíčského zpravodaje v rozporu s tiskovým zákonem odmítlo Dětem Země otisknout jejich odpověď na článek vedení města v březnovém čísle. Podle Děti Země trebičská koalice v čele se starostou Pavlem Pacalem v článku uvádí nepodložená tvrzení o jejich účasti v řízení o povolení výjimky ze zákona o ochraně přírody a krajiny pro obchvat města. Spor o výjimku nyní řeší Ministerstvo životního prostředí, neboť Děti Země a spolek Obchvat Třebíče proti ní podaly odvolání.

„Na konci března jsme redakci zpravodaje zaslali odpověď na hanlivý článek vedení města a očekávali jsme, že v souladu s tiskovým zákonem bude v nejbližším čísle otištěn. To se ale nestalo a navíc chybí nějaké zákonné odůvodnění. Většina politiků ve vedení města zřejmě názorově zamrzla před rokem 1990, kdy se svobodná diskuse příliš nepřipouštěla a kdy většina jiné názory potlačovala,“ říká předseda Děti Země Miroslav Patrik.

Podle Patrika je stěžejní uvěřitelné, že Rada Třebíče, jejíž členové tvoří i většinu redakční rady zpravodaje, včetně starosty Pavla Pacala, tiskový zákon nezná. Tisková mluvčí města Irini Martakidisová totiž Dětem Země v rozporu s tímto zákonem až v květnu k jejich odpovědi zaslala nesouhlasné námítky, což bylo po lhůtě a hlavně jsou z hlediska zákona irelevantní. Zákonnou povinností Třebíče tak bylo jejich odpověď

otisknout.

„Dověděli jsme se, že v odpovědi máme prý tři spekulativní tvrzení, neboť nový jaderný blok v Dukovanech a obchvat přes město je nutné rychle postavit. Naše odpověď se ale jaderným blokem nezabývá, neboť v ní hlavně vysvětlujeme účel účasti Děti Země v řízení o výjimce ke škodlivému zásahu do biotopů cenných druhů živočichů v trase obchvatu a dále povinnostmi investora, které nebyly splněny,“ upozorňuje dále Patrik.

Podle názoru Děti Země tento spor o otištění jejich odpovědi v Třebíčském zpravodaji dokládá, že městská vládnoucí koalice odmítá s veřejností vést demokratickou a férovou diskusi o způsobech řešení škodlivých vlivů automobilové dopravy ve městě a současně má velký strach z odlišných názorů, takže je raději potírá.

„Pokud vedení města dokáže nezákonným způsobem zabránit otištění jednoduchého vysvětlujícího článku k obchvatu města, tak si dovedeme představit, že Pavel Pacal a jeho lidé dokážou ve prospěch svých potřeb ovlivnit i daleko důležitější skutečnosti, třeba rozhodnutí o umístění nového jaderného bloku,“ obává se Patrik.

Ředitelství si Inic a dálnic ČR ve svém letáku z května 2022 uvádí, že obchvat délky 6,5 km má v roce 2022 získat stanovisko EIA i územní rozhodnutí, v roce 2024 to má být stavební povolení a v roce 2029 má dojít k jeho zprovoznění.

Tisková zpráva Děti Země

Další informace:

Archív Třebíčského zpravodaje: <https://www.trebic.cz/trebitsky-zpravodaj/ds-1877/archiv=0>

Řízení o výjimce pro obchvat Třebíče se přesune na MŽP (TZ, 15.02.2022):
<http://detizeme.cz/zprava.shtml?x=2775138>

Obchvat Třebíče již téměř čtyři roky čeká na stanovisko EIA (TZ, 28.12.2021):
<http://detizeme.cz/zprava.shtml?x=2763203>

Výsledky anket „Ropák 2021“ a „Zelená perla 2021“

V časopise ALTERNATIVA, který vydávaly Děti Země, byly v roce 1992 poprvé publikovány materiály „Spolku krušnohorských ropáků“, z nichž vyplývá, že na Zemi dochází k dichotomii dvou vysoce vyspělých druhů – Homo sapiens sapiens (člověka moudrého) a Petroleus mostensis (ropáka bahnomilného).

Celkem 81 členů nezávislé Komise z 96 rozhodlo o vítězi 30. ročníku ankety „Ropák roku“ o antiekologický čin (osoba, která se prosazováním nějaké stavby či záměru, vydáním rozhodnutí či budováním stavby nejvíce zasloužila o poškození životního prostředí) a 27. ročníku ankety „Zelená perla roku“ o antiekologický výrok. Členy Komise jsou např. zoolog Mojmír Vlašín, politolog Lukáš Jelínek či publicista Vladimír Just.

Titul Ropák 2021 získal

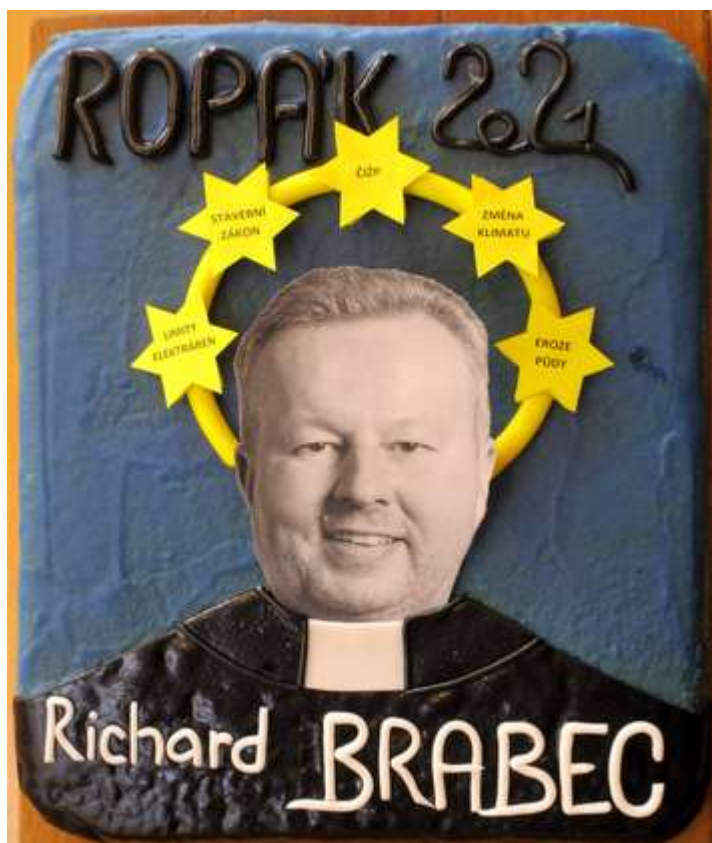
Mgr. Richard Brabec, ministr životního prostředí a poslanec Poslanecké sněmovny P ČR (hnutí ANO) – Česká republika (247 bodů)

- za zodpovědnost při neúnosném rozkladu České inspekce životního prostředí její rozbředlostí při odhalování a potrestání viníků poškozování životního prostředí, jak např. vyplývá z výsledků šetření jejího postupu po ekologické havárii na řece Bečvě v září 2020,

- za rezignaci na vyšší obranu svěřeného veřejného zájmu při jednání o novém stavebním zákonu, který byl schválen Poslaneckou sněmovnou v červenci 2021 spíše pasivním přihlížením rezortu k předloženému návrhu podnikatelského sektoru s následnou komplexní poslaneckou změnou bez odborných analýz a bez řádného legislativního procesu v neprospěch potřeb státní ochrany přírody a účinné účasti veřejnosti, která mj. k územním plánům bude moci předkládat jen připomínky a ne námítky s povinností je vypořádat,

- za rozměklost rezortu při potvrzování povolených výjimek z limitů znečišťujících látek v ovzduší pro uhelné elektrárny Počerady v září 2021 a Chvaletice v listopadu 2021, jejichž zákonnost nyní řeší soudy,

- za přehnanou opatrnost prosazovat rychlá a účinná opatření proti globálním změnám klimatu, včetně masivního rozvoje obnovitelných zdrojů energie a rychlého odklonu od fosilních zdrojů,

- za předložení návrhu vyhlášky o ochraně zemědělské půdy před erozí v březnu 2021 a za její schválení pod č. 240/2021 Sb. v červnu 2021 s účinností od 1. 7. 2021, která neklade důraz na rychlá a účinná protierozní opatření chránící zemědělskou půdu před vodní a větrnou erozí, ale navrhuje pokutovat až opakované nahlašování velkých erozních událostí, i když rozsah škod způsobených erozí půdy je 4-10 miliard korun ročně, dále se nezabývá větrnou erozí působící až na čtvrtině zemědělské půdy, za přípustnou míru ohrožení půdy vodní erozí považuje odnos 9 tun půdy na hektar za rok, ačkoliv by tento požadavek měl být poloviční a mohl by být zaveden třeba do 2 let od účinnosti vyhlášky, přičemž odborné instituce, obce a spolky předložily návrhy na skutečné zpřísnění ochrany půdy před erozí, které ale nebyly příliš brány v úvahu.

Zelenou perlu 2021 získala

Pynelopi Cimprichová, místopředsedkyně hnutí Švýcarská demokracie (176 bodů)

„Rostliny potřebují kysličník uhličitý na fotosyntézu, aby vyráběly kyslík. Nevím, jak dalece se chce tento kysličník uhličitý snížit... A z čeho budou ty rostliny žít? Z čeho nám budou vytvářet kyslík?“

(z odpovědi na otázku, zda Evropská unie bude v roce 2050 skutečně tzv. uhlíkově neutrální) z Předvolební debaty se zástupci stran a hnutí

<https://www.youtube.com/watch?v=iEyQVdH8GF4&t=1945s> (32:50-33:12 minuta), 22. 9. 2021

Podle tiskové zprávy Děti Země.

Na další umístění v obou anketách se podíváme v příštích číslech Ďáblíka.

ZAOSTŘENO ENVIROSKOPEM

Vybrali jsme pro vás ze 400 různých tipů na výlety po Jihočeském kraji, které všechny najdete v databázi Envirooskop na webu www.envirooskop.cz. Jeho zpracovatelem je jihočeská Krajská síť environmentálních center KRASEC.

Lesní rybníky Boukal a Zlatina (lat: 49.4647, lon: 14.3351)

Zastavte se u jednoho z oblíbených míst Milevska. Oddechnete si v šumu lesa na originálním odpočívadle, které ocení i děti.

Oba rybníky jsou chráněné jako přírodní památka. Jedinečnost rybníku Boukal spočívá v lemu mokřadů, které ho obklopují. Vytváří tak vhodné prostředí pro řadu živočichů jako kuňka obecná, blatnice obecná nebo skokan ostronosý, který se během období rozmnožování zbarví do modra. Nejlepším časem pro pozorování druhů či na romantickou procházku je květen až červen, kdy kvetou chráněné kosatce žluté.

V 2004 byla oblast rybníka Boukal s přilehlými částmi zařazena jako evropsky významná lokalita do soustavy chráněných

území NATURA 2000 a roku 2011 byla rozšířena o sousední rybník Zlatina.

Rybník Boukal je jednou ze zastávek vlastivědné NS Milevsko a červené turistické trasy.

Časová náročnost: 0,5 hodiny

Povaha terénu: K oběma rybníkům vede zpevněná cesta. V oblasti chráněného území platí zákaz vjezdu.

Dostupnost: Lokalita se nachází v blízkosti silnice I. třídy č. 19. Leží jen 2,3 km od Milevska s vlakovými i autobusovými spoji. Přímo u chráněného území je autobusová zastávka Hrejkovice, Chlumeck, rybník Zlatina. Rybník Zlatina se nachází přímo u silnice. Rybník Boukal leží SV směrem a je dostupný po zpevněné cestě.

Materiály: <http://www.milevskem.cz/turistika/nabidka-atraktivit-regionu-milevsko/prirodni-pamatky>

Odkaz na lokalitu na stránce Enviroskopu najdete zde: <http://www.enviroskop.cz/?lesni-rybniky-boukal-a-zlatina>

Vybrali pro vás Romana Panská a Edvard Sequens

Jihočeský kraj

Projekt Enviroskop je podpořen Jihočeským krajem.

4. z cyklu seminářů Energie pro obce – řešení pro budoucnost

„Jak financovat projekty komunitní energetiky?“

Poslední z cyklu čtveřice seminářů pro zástupce MAS, starosty a další zainteresované zájemce zaměřené na problematiku komunitní energetiky, které připravilo Krajské sdružení MAS Jihočeského kraje ve spolupráci s Callou - Sdružením pro záchranu prostředí pod názvem "Jak financovat projekty komunitní energetiky?" se uskutečnil 27. června v sále Kavárna centra Riegrova 51 v Českých Budějovicích a současně on-line.

Prezentace ze semináře Jakuba Hrbka ze Státního fondu životního prostředí ČR, Ondřeje Paška z Hnutí DUHA, Jiřího Hasmana z Národní sítě MAS a Jaromíra Poláška z MAS Sdružení Růže najdete zde:

https://www.calla.cz/index.php?path=energetika/seminare/Komunitni_energetika&php=Komunitni_energetika_4.php

V rámci cyklu proběhly již také tyto semináře/webináře (na odkaze najdete prezentace i videozáznamy):

- [Komunitní energetika - domácí podmínky a dobrá zahraniční praxe](#)
- [Komunitní energetika - technologické možnosti a role obcí](#)
- [Komunitní energetika a energetická chudoba](#)

Exkurze napříč národními parky Šumava a Bavorský les 2022

Zajímá vás, jak se vyvíjí příroda, když se jí nechá prostor a čas? Chtěli byste poznat střeoevropskou divočinu na vlastní oči a kůži a porozumět tomu, v čem je její nedocenitelná hodnota? Zaznamenal jste spory o kácení v národním parku Šumava a chtěli byste se přímo v terénu dozvědět více? Chcete se přesvědčit, zda se les po napadení kůrovcem sám obnovuje?

Pokud odpovídáte ano, přihlaste se na jednu z našich exkurzí. Hnutí DUHA již téměř třicet let aktivně usiluje o kvalitnější ochranu přírody v národním parku. Letos pro vás již potřicet přípravy připravuje několik možností, jak se přiblížit šumavské divočině.

Jedna čtyřdenní, dvě třídenní, dvě víkendové a jedna jednodenní exkurze. **Vždy pod vedením odborného průvodce**, který má bohaté zkušenosti s ochranou šumavské přírody. Pokaždé **do nejvýznamnějších míst obou národních parků** včetně těch běžně nepřístupných. Vyberte si některou z nich.

Termíny a místa exkurzí

- 18. - 21. 8. 2022 Exkurze napříč jižní Šumavou: Plechý, Trojmezenský prales, Vltava a Mrtvý luh, pomezí Vojenského újezdu Boletice
- 20. 8. 2022 Exkurze napříč Modravskými slatěmi
- 2. - 4. 9. 2022 Exkurze napříč Šumavskými pláněmi: Modravské slatě a Ptačí potok
- 24. - 29. 8. 2022 Velká exkurze napříč národními parky Šumava a Bavorský les
- 9. - 11. 9. 2022 Exkurze napříč jižním masivem národního parku Šumava: Plechý, Trojmezenský prales a Smrčina

Další informace na <https://hnutiduha.cz/exkurze>.

V případě dotazů se obraťte na **Marcelu Povolnou**:
marcela.povolna@hnutiduha.cz, +420 771 138 018

Zelené úterky

Calla vás srdečně zve na besedu

Podpora vody v krajině

s Tomášem Justem
z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR

Jak zlepšit zadržování vody v krajině a stav našich vodních toků?
Jaké jsou možnosti revitalizace potoků a řek? Využíváme je dostatečně, nebo máme
co dohánět? Co se podařilo? A co na to bobří?

V úterý 20. září 2022 od 17:30 hod.

Klub Horká Vana, Česká 222/7, České Budějovice

Více informací:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice

tel.: 384 971 930, calla@calla.cz, <http://www.calla.cz>

a také na <https://www.facebook.com/spolekcalla>

Tento projekt je spolufinancován Statutárním městem České Budějovice.

Ochrana fauny ČR, o.p.s. a pivovar Regent pod záštitou Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy připravili výstavu, která upozorňuje na jeden z palčivých problémů dneška. Navazuje na probíhající výstavu "Třeboňsko nebeské", která zobrazuje nádheru třeboňských rybníků z leteckého pohledu, kdy sinice a kupky hnoje nejsou vidět.

Stav rybníků, a to i těch chráněných, je většinou dosti smutný. Kalná, zelená, leckdy i páchnoucí voda znemožňuje jejich rekreační využití i přežití řady donedávna běžných rostlin i živočichů. Příroda dnešní rybniční krajiny Třeboňska je pouhým odleskem své zašlé slávy. Výstava se věnuje intenzifikaci rybničního hospodaření a reakci organismů na tyto změny v posledních několika desetiletích. Autory jsou vědci, kteří problematiku stojatých vod dlouhodobě studují a s využitím nejnovějších poznatků odhalují příčiny dnešního stavu. Vyzývají k větší zodpovědnosti při využívání krajiny a přírodních zdrojů nejen pro rybniční hospodaření a na modelovém rybníku Rod v Nadějské soustavě ukazují, že řešení nemusí být složité a nedosažitelné.

Partnerem výstavy je pivovar Regent, jehož název odkazuje na správce panství a krajiny. Společně s řadou akademických institucí a odborných společností podporujících vyznění výstavy, se k této výzvě přidává.

Výstava bude přístupná dlouhodobě v prostorách Sladovny v Třeboni.

Zpravodaj Ďáblík pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** <http://www.calla.cz> • Calla je také na [Facebooku](#)

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Články do dalšího čísla pošlete do 15. 8. 2022 na edvard.sequens@calla.cz.

Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Chcete-li se přihlásit k pravidelnému odběru Ďáblíka, pište na romana.panska@calla.cz. Nechcete-li naopak dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás vymažeme z adresáře.

Všechna starší čísla občasníku Ďáblík najdete na webových stránkách Cally.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!